

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMİNİN ÖĞRETMEN DAVRANIŞI BOYUTUNA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Bengü GÜVEN¹, Gıyasettin DEMİRHAN²

¹Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Spor Bilimleri Bölümü

²Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu

ÖZET

Bu araştırma, beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf yönetiminin öğretmen davranışı boyutuna ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya, Adana, Ankara, Diyarbakır, Gaziantep, İstanbul, İzmir ve Trabzon illerinde görev yapan toplam 500 beden eğitimi öğretmeni katılmıştır. Veriler, çoktan seçmeli anket yolu ile toplanmış, çözümlenmesinde yüzde ve frekanslar ile Ki-Kare testinden yararlanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin, anketlere verdikleri yanıtların bazıları incelendiğinde, en yüksek oranlarda; ders ortamında demokratik yaşam kültürünü benimsetmeye çalıştıklarını (%66), uygulama bölümünde, öğrenci merkezli öğretim yöntemlerini tercih ettiklerini (%59,2), istenmeyen davranışla karşılaştıklarında, yumuşak bir ses tonu ile uyararak kuralları hatırlattıklarını (%52) ve ders içerisinde öğrencileri değerlendirirken gözlem yolunu tercih ettiklerini (%57,8) belirttikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca, araştırmaya katılan tüm öğretmenler öğrencilere bireysel dönütler verdiklerini belirtirken, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlerden farklı olarak dönüt vermemeyi de tercih ettikleri görülmüştür. Meslekteki hizmet yıllarına göre genç öğretmenlerin öğretmen merkezli öğretim yöntemlerini deneyimli öğretmenlere göre daha fazla tercih ettikleri, ayrıca ilköğretim ikinci kademe ve lise beden eğitimi öğretmenlerinin dönüt verme ve pekiştirme yapma şekillerinde de anlamlı farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır ($p < 0,05$). Sonuç olarak, beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf yönetiminin öğretmen davranışı boyutuna ilişkin görüşleri öğrenci merkezli yönetim anlayışını benimsemiş öğretmen davranışları ile benzerlik göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: *Beden eğitimi öğretmeni, Sınıf yönetimi, Öğretmen davranışı*

PHYSICAL EDUCATION TEACHERS' OPINIONS ABOUT THE TEACHER BEHAVIOUR DIMENSION OF CLASSROOM MANAGEMENT

ABSTRACT

The purpose of the study was to determine the opinions of physical education teachers about the teacher behaviour dimension of classroom management. Questionnaires were administered to 500 physical education teachers from seven cities of Turkey (Adana, Ankara, Diyarbakır, Gaziantep, İstanbul, İzmir and Trabzon). For data analysis, percentages and frequencies were calculated, and Chi-Square test was used. Significance level was set as $p < 0,05$. Some responses of the majority of the participant's showed that, teachers prefer to imbibe democratic life culture in classroom environment

(66%), preferring the student centred instruction styles in practice part of the lessons (59,2%), when the teachers faced with a misbehaviour, they prefer to warn student with soft voice and remind the rules (52%) and for the evaluation of the students during the lesson, they prefer to use observation method (57,8%). Furthermore, all of the participants evinced that they give individual feedback to students. In addition, male teachers prefer not to give feedback to students differently from female teachers. Young teachers prefer teacher centered instruction styles upwards of experienced teachers. Furthermore, significant difference was found in giving feedback and using reinforcement between secondary school and high school physical education teachers ($p < 0.05$). In conclusion, the opinions of physical education teachers about the teacher behaviour dimension of classroom management shows similarity with teacher's behaviour who believe in student centred management comprehension.

Key Words: Physical education teacher, Classroom management, Teacher behaviour

GİRİŞ

Eğitim yönetimi sıra dizininin ilk ve temel basamağını oluşturan sınıf yönetimi, eğitimin amaçlarına ulaşmasında ayrı bir öneme sahiptir (Başar, 1994). Başarılı sınıf yönetiminin temel belirleyicilerinden biri, öğretmenin sahip olduğu insani ve mesleki niteliklerdir. Sınıf yönetiminin etkin ve verimli olması, bir bakıma öğretmenin izlediği yaklaşıma bağlıdır. Yaklaşımlara göre sınıf yönetimi anlayışları sınıflandırılmıştır. Turan ve Şişman (2004), sınıf yönetimi anlayışlarının insana ilişkin bakış açılarına göre değişeceğini belirterek üç yaklaşıma bağlı olarak sınıflandırmıştır. Bunlar; hümanist, psikanalitik ve etkileşimci yaklaşımlardır. Boz'a (2003) göre, otoriter, koruyucu, destekçi, birlikçi, serbest ve demokratik öğretmen tipleri vardır ve sınıfı yönetme şekilleri de buna bağlıdır. Farklı kaynaklarda farklı isimlerle sınıflandırılan yönetim anlayışları, temelde birbirlerinden kopuk değildir. Bunların dışında son yıllarda eğitim etkinliklerinde öğretmen merkezli (geleneksel) ve öğrenci merkezli (çağdaş) ifadeleri oldukça sık kullanılmaktadır. Öğretmen merkezli yaklaşımda öğrenci ikincil durumdadır. Öğretmen ve öğrenci rolleri açıkça tanımlanır, öğretmen her zaman

önder ve takipçidir (Demirhan, 2002). Geleneksel anlayışı benimseyen öğretmen, karar verme gücünü öğrencileriyle paylaşmaz. Öğretmen karar verir ve daha sonra bu kararları öğrencilere duyurur (Martin, 2004). Bu yönetim anlayışına sahip bir öğretmen, öğretimde konu alanını temel aldığı için öğrencilerin ilgi ve gereksinimleri geri plana itilmiştir. Etkileşimde tek yönlülük hakim olduğundan, öğrencilerin süreç içerisinde etkin rol oynamaları söz konusu değildir. Bu nedenle iletişim kanalları kapalı ve merkezileşmiş durumdadır (Uluğ, 1999).

Bazı spor bilimciler (Bucher ve Kaonig, 1986; Moston ve Ashworth, 1986; Siedentop, 1994), beden eğitimi dersi içerisinde geleneksel yönetim anlayışına sahip öğretmenlerin bireylerle daha az ilgili olduklarını belirtmişlerdir. Onlar için sınıf eğitilmesi gereken vücut gruplarıdır. Bu nedenden ötürü spor eğitimcileri, öğrencileri ismen tanımaktan çok fiziksel yetenekleri ile tanırlar. Öğrenciler, öğretmen için cimnastik minderinin durumuna, soyunma odasının temizliğine oranla kendilerini daha az önemli hissederler ve genelde öğretimin fiziksel ve bilişsel alanı ile ilgilenirken duyuşsal alanı ile çok az ilgilendirirler. Öğretmenler, öğrencilerin kesin ola-

rak belirlenmiş hareketlere katılmayı isteyip istemediği ya da hoşlanıp hoşlanmadığıyla ilgili değildir. Seçilen etkinliğin öğrenciye uygunluğu o kadar önemli değildir. Önemli olan belirlenen hareketlerin öğretilmesidir (Akt: Demirhan, 2002).

Sınıf yönetiminde öğrenci merkezlilik ise öğrencinin duygusal, düşünsel ve zihinsel gelişimine uygun insancıl bir yaklaşımdır. Burada, eğitim öğretim etkinliklerinin merkezinde öğrenci vardır. Başka bir deyişle, öğrenci sınıf yaşamının nesnesi değil, öznesidir. Sınıfta uyulması gereken kurallar, öğretim yöntemleri, dersin amacı ve bunun gibi etkinlikler demokratik bir biçimde tartışılır. Öğrenci merkezli sınıf yönetimi yaklaşımı sınıfı bir sistem olarak algılamayı gerektirir. Bu anlamda sınıf, öğrenci, öğretmen, ders programları, eğitim ortamı gibi iç, okul, aile ve çevre gibi dış etmenlerin etkileştiği bir alandır. Dolayısıyla sınıf içi yaşam gerçek yaşamdan yalıtılmış bir ortam değil, canlı ve dinamik süreçler toplamıdır. Öğretmen, bu sürecin iç ve dış dinamiklerini oluşturan özgün koşulların bilincinde olmalıdır ve sınıf yönetiminin en önemli ögesi olan öğretmen, öğrencileri için bir model olmayı başaramamalıdır (Aydın, 2000). Bu yönetim anlayışında öğretmen, bilgiden çok öğrenciyi öğrenme merkezine yerleştirir. Öğretmen bilgiyi, öğrencinin öğrenme ihtiyacını karşılayan bir araç olarak görür (Terzi, 2001). Öğrenci kuralların düzenlenmesinden, ne tür çalışmalar yapılacağına dair kararlara da katılır. Bu özellikleri ile öğrenci merkezli çağdaş yönetim anlayışı, demokratik sınıf yönetimini de vurgular (Edwards, 1997).

Beden eğitimi dersleri düşünüldüğünde de, çağdaş yönetim anlayışına sahip öğretmenler aynı beceri düzeyine sahip gruplardan ziyade sınıftaki her bir bireye öğretmeye çalışırlar. Çağdaş eğitimci genellikle esnekler. Öğrencilerin ilgilerinin ve heveslerinin gelişmesini sağ-

layacak derslere yer vererek özgün oyunlar ve etkinlikler yaratabilir. Ders uyarıcı ve ilgi çekici olduğundan öğrenciler derste heyecan duyar ve zevk alırlar. Bu ortamda öğrenciler başarılı olmak için içsel güdülenmeye sahiptirler. Bu durum, onların kendi davranışlarını disipline etmelerine de yardımcı olur (Demirhan, 2002).

Eğitimin ve buna bağlı olarak öğretimin sürecinin iyileştirilebilmesi için etkili bir sınıf yönetimine gereksinim duyulmaktadır. Yapılan araştırmalar, baskın yönetim anlayışını ve başarılı sınıf yönetimine nasıl ulaşılabileceğini belirlemeye çalışmaktadır. Bu araştırmalardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Ertürk'ün (1970) "10 Yıl Öncesine Kıyasla Öğretmen Davranışları" adlı araştırmasında, 1960-1970 yılları arasında istenilen ve istenmeyen öğretmen davranışları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırmada demokratik yönetim anlayışı kapsamında, yeterince demokratik olmadıkları, öğrenci merkezli eğitimden uzaklaşmış oldukları ve eğitim sistemine ilgisiz kaldıkları yönünde bulgular elde edilmiştir.

Sınıf içerisinde uygulanan kuralların kaynaklarını, özelliklerini, tanımayı ve algılanan etkililiğinin önemini incelemek amacıyla yapılan bir araştırmanın bulgularında öğretmenlerin, fikirlerinde açık olmaları gerektiği ve öğrencilerin otoriteye uymalarını beklemek yerine onların demokratik katılımını sağlamayı tercih etmeleri gerektiği ortaya konmuştur (Demirtaş, 2002).

Yağcı (1997), "Sınıf İçi Demokratik Eğitimin Öğrenci Erişisi ve Akademik Benlik Kavramına Etkisi" adlı çalışmasında, iki grup üzerinde deneysel bir çalışma yapmıştır. Deney grubunda demokratik öğretim, kontrol grubunda ise demokratik öğretim işe koşulmadan üniteler işlenmiştir. Araştırma bulgularına göre demokratik öğretimin, deney grubu bilgi, kavrama ve toplam erişim düzeylerinde etkili olduğu,

akademik benlik kavramında öğrencilerin öğrenme düzeyine bağlı olarak artış gösterdiği ve deney grubunda ortalamaların daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Pagnano ve Langley'in (2001) "Öğretmenlerin Beden Eğitimi Derslerinde Bir Yönetim Aracı Olarak Egzersizlere Bakış Açısı" adlı çalışmasında öğretmenlerin özellikle büyük organizasyonlarda ve yarışmalarda egzersizi bir yönetim aracı olarak kullandığını ortaya çıkarmıştır.

Kuramsal yaklaşımlar ve araştırma sonuçlarından anlaşıldığı gibi birçok alanda başarılı ders işleme, sınıf yönetimindeki öğretmen davranışları önem taşımaktadır. Bu durum beden eğitimi alanı için de geçerlidir. Dersliğin dışında uygun bir salonda ya da açık havada işlenen beden eğitimi dersi, öğrencilere derslik ortamına nazaran daha fazla özgürlük ve hareket imkanı vermektedir. Her ne kadar Digelidis ve arkadaşlarının (2003) araştırmaları ile egzersizin, öğrencilerin görev yönelimlerini ve davranışlarını olumlu yönde etkilediğini ayrıca olumlu motivasyon iklimi yarattığını ortaya koysa da, beden eğitimi dersi içerisinde bu hareket ve özgürlükten dolayı öğrencilerin daha fazla istenmeyen davranışa yönlenmesi de olasıdır. Bu araştırmada, hareketin yoğun ve güvenliğin önemli olduğu beden eğitimi derslerinde öğretmenlerin eğitim etkinliklerini nasıl bir yönetim anlayışı ile sağladıkları sorusuna cevap aranmıştır. Ayrıca, yapılan bazı araştırmalarda öğretmenlerin sınıf yönetimi ile ilgili davranış ve görüşlerinin cinsiyetlerine, meslekteki hizmet yıllarına, çalıştıkları bölgelere (ülke, il) ve okuttukları sınıf düzeylerine göre farklılıklar gösterdiği (Karaoğlu, 2002; Lewis Romi, Qui ve Katz, 2005; Pigman, 2001; Terzi, 2001; Türnüklü ve Galton, 2001; Yılmaz, 2002) ortaya çıkmıştır.

Buradan hareketle, bu araştırma, beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf yönetiminin öğretmen davranışı boyutuna ilişkin

görüşlerini belirlemek ve ortaya çıkan bu görüşlerin öğretmenlerin cinsiyetlerine, meslekteki hizmet yıllarına, görev yaptıkları illere ve görev yaptıkları okul türlerine (ilköğretim 2. kademe ve lise) göre değişip değişmediğini saptamak amacı ile yapılmıştır.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem: Bu araştırmanın evrenini, 2003-2004 öğretim yılında Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinin en fazla sayıda beden eğitimi öğretmeni bulunan illeri olan Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Trabzon, Diyarbakır ve Gaziantep illerinden ilköğretim ikinci kademe ve liselerde görev yapan toplam 3219 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Seçilen illerden Tabakalı Rastgele Örneklem Modeli (Sümbüloğlu, 1995) ile örneklem seçilmiş ve toplam 500 öğretmene anket uygulanmıştır. Bu sayı evrenin yaklaşık %16'sına karşılık gelmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerinin %37,2'si kadın, %62,8'i erkektir. Meslekteki hizmet yılları 1-5 yıl arasında olanlar örneklemin %23'ünü, 6-10 yıl arasında olanlar %30,2'sini, 11-15 yıl arasında olanlar %12'sini, 16-20 yıl arasında olanlar %14,8'ini, 21-25 yıl arasında olanlar %13,2'sini, 26 yıl ve üzerinde olanlar ise %6,8'ini oluşturmaktadır. Tabakalı rastgele örnekleme modeline göre seçilen illerin toplam öğretmen sayılarına göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin %42'si İstanbul'da, %20,6'sı İzmir'de, %17'si Ankara'da, %8,2'si Adana'da, %5'i Trabzon'da, %4'ü Gaziantep'de ve %3,2'si Diyarbakır'da görev yapmaktadır. İlköğretim ikinci kademe öğretmenlerinin örneklemdaki oranı %49,2 iken, lise öğretmenlerinin %50,8'dir.

Veri Toplama Araçları: Araştırmanın verileri, iki bölümden oluşan bir anket uygulanarak toplanmıştır. Birinci bölümde, öğretmenlerin cinsiyet, hizmet yılı,

görev yaptıkları il ve görev yaptıkları okul türüne ait bilgiler sorgulanmıştır. İkinci bölümde ise aşağıda maddelenen yol izlenmiş ve ankete son şekli verilmiştir.

1.Öncelikle, ilköğretim ikinci kademe-de görev yapan bir, lisede görev yapan iki ve emekli olmuş iki beden eğitimi öğretmeni olmak üzere toplam 5 beden eğitimi öğretmeni ile görüşülmüştür. Bu görüşmelerde, bir beden eğitimi dersinin hazırlanışından işlenişine kadar öğretmenin sınıf yönetimine ilişkin davranışları belirlenmiş ve bu davranışlara yönelik değişik öğretmen tutumları gelen görüşler ışığında maddelenmiştir. Bunun yanında, konu ile ilgili daha önce yapılmış benzer çalışmalarda ölçme araçları da incelenerek anket ifadeleri oluşturulmuştur.

2.Oluşturulan bu anket, beden eğitimi konusunda uzman 4 kişinin ve 2 eğitim bilimcinin görüşlerine sunulmuştur. Görüşler ışığında aynı davranışları içeren maddeler çıkarılmış, ayrıca madde sıralaması öğretmenlerin ders işleyiş sırasına göre yeniden düzenlenmiştir.

3.Son şeklini alan anket, 15 gün ara ile iki ilköğretim okulu ve dört lisede görev yapan toplam 30 beden eğitimi öğretmene uygulanmıştır. Uygulamalar arasında anketteki 14 madde için yanıtlamadaki benzerlik yüzdesine bakılmış ve iki uygulama arasında %81.3 ile yüksek bir benzerlik çıkmıştır.

Verilerin Toplanması: Belirlenen 7 ilin 4'üne anketler posta yolu ile gönderilmiş ve dönüşü de posta yolu ile sağlanmıştır. Kalan 3 ilde ise bizzat araştırmacı tarafından o illere gidilerek okul müdürlerine anketler bırakılmış ve beden eğitimi öğretmenlerine uygulanması istenmiş daha sonra geri toplanmıştır. Anketin geliştirilmesi aşamasında, geçerlik için uzman görüşleri, güvenilirlik için farklı gruplara yapılan ön çalışmadaki benzerlik oranından yararlanılmıştır.

Verilerin Analizi: Verilerin çözümlenmesinde, yüzde ve frekanslar hesaplanmış, elde edilen frekanslar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için Ki-Kare testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmadan elde edilen bulgulara ilişkin genel dağılım tüm anket maddeleri verilerek tablolaştırılmış, diğer değişkenlere ilişkin bulgular sadece anlamlı farklılık bulunan maddeler verilerek tablolaştırılmıştır. Bulguların bu şekilde özetlenerek sunulmasının amacı, okuyucuya kolaylık sağlamak ve dergi sayfa sınırını uzun tablolar sunarak aşmayı engellemektir. Araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf yönetiminin öğretmen davranışı boyutuna ilişkin görüşlerinin genel dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi; birinci maddeye verilen cevaplarda %66'lık oranla "demokratik yaşam kültürünü benimsetmeye çalışırım" seçeneği işaretlenmiştir. Bu bulgunun, Demirebolat'ın (1999) sınıf içi demokratik tutum ve davranışlar açısından sınıf öğretmenlerinin ilköğretim müfettişleri ve kendileri tarafından nasıl algılandıklarını araştırdığı çalışması ile benzerlik göstermektedir. Demirebolat'ın araştırmasında, öğretmenlerin öğrencilerine demokratik tutum ve davranış kazandırma açısından kendilerini "iyi" düzeyde algıladıkları belirlenmiştir. Ayrıca, Ertürk'ün (1986) "10 Yıl Öncesine Kıyasla Öğretmen Davranışları" adlı araştırmasında, demokratik yönetim anlayışı kapsamında, öğretmenlerin çoğulcu insan anlayışı yerine otoriter insan anlayışının yaygınlaştığı hem yönetsel otoriteye karşı çıkma hem de uyma davranışının artmış olduğu, yeterince demokratik olmadıklarını ve öğrenci merkezli eğitimden uzaklaşmış oldukları yönünde bulgular elde edilmiştir. Ertürk'ün araştır-

Tablo 1. Beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf yönetiminin öğretmen davranışı boyutuna ilişkin görüşlerinin dağılımı.

MADDELER	SEÇENEKLER	F	%
1. Sınıf ortamında;	A) Öğrenciye değerli kişi olduğunu hissettiririm.	128	25,6
	B) Demokratik yaşam kültürünü benimsetmeye çalışırım.	330	66,0
	C) Öğretmen ve yönetici rolü oynamaktan kaçınırım.	39	7,8
	D) Diğer ...	3	0,6
2. Sınıf düzenine ilişkin kuralları;	A) Tek başıma belirlerim.	138	27,6
	B) Öğrencilerimle birlikte belirlerim.	350	70,0
	C) Öğrenciler belirler.	8	1,6
	D) Diğer ...	4	0,8
3. Sınıf düzenine yardımcı olacak sınıf lideri konusunda;	A) Dersin tek lideri benim.	71	14,2
	B) Öğrenciler kendi liderlerini belirler.	331	66,2
	C) Liderle gereksinim duymam.	72	14,4
	D) Diğer ...	26	5,2
4. Ders alanını düzenleme işini;	A) Kendim yaparım.	97	19,4
	B) Düzenli bir sırayla öğrencileri görevlendiririm.	223	44,6
	C) Herhangi bir öğrenciyi görevlendiririm.	34	6,8
	D) Tüm öğrencilerle birlikte yaparım.	145	29,0
	E) Diğer ...	1	2,0
5. Derse başlarken;	A) Öğrencileri selamlar ve derse başlarım.	130	26,0
	B) Öğrencileri selamlar, kısaca sohbet eder ve derse başlarım.	366	73,2
	C) Selamlama ve sohbetli zaman kaybı olarak düşünürüm.	4	0,8
	D) Diğer ...	-	-
6. İşlenecek konuyu teorik olarak paylaşırken;	A) Tek bilgi kaynağı benim.	25	5,0
	B) Soru-cevap yoluyla öğrencilerin konu hakkındaki bilgilerini paylaşmalarını sağlarım.	354	70,8
	C) Konudan haberdar edip hemen uygulama bölümüne geçerim.	82	16,4
	D) Ödev verir, araştırmaya yönlendiririm.	38	7,6
	E) Diğer ...	1	0,2
7. Öğrenci Beden Eğitimi alanında herhangi bir konuda soru sorduğunda;	A) Kesin bir cevap veririm.	204	40,8
	B) Onu yönlendirecek cevabı bulmasını sağlarım.	237	47,4
	C) Cevap vermem.	4	0,8
	D) Uzman olan bir başkasına yönlendiririm.	3	0,6
	E) Araştırmasını isterim.	48	9,6
	F) Diğer ...	4	0,8
8. Dersin uygulama bölümünde öğretim yöntemlerinden;	A) Komut, alıştıma gibi öğretmenin etkin olduğu öğretim yöntemlerini tercih ederim.	46	9,2
	B) Eşli çalışma, katılım, kendini kontrol, problem çözme, yönlendirilmiş buluş gibi öğrencilerin etkin olduğu öğretim yöntemlerini tercih ederim.	296	59,2
	C) Uygulama bölümünde öğrencileri olabildiğince serbest bırakırım.	42	8,4
	D) Dersin bölümlerine göre kullanılan öğretim yöntemleri değişir.	116	23,2
	E) Diğer ...	-	-
9. Alıştırmalar yapılırken;	A) Genel dönüt veririm.	63	12,6
	B) Öğrencilerin arasında gezinerek bireysel dönütler veririm.	338	67,6
	C) Öğrenciler soru sorduklarında cevaplarım.	59	11,8
	D) Dönüt vermem, kendi hatalarını bulmalarını beklerim.	19	3,8
	E) Diğer ...	1	0,2
10. Öğrenciler sınıf düzenine ilişkin istenmeyen davranış gösterdiklerinde;	A) Sert ve otoriter bir tavırla uyarır, gerekirse ceza veririm.	195	39,0
	B) Yumuşak bir ses tonu ile bağırılmadan uyarır, kuralları hatırlatırım.	260	52,0
	C) Rehberlik servisine gönderirim.	8	1,6
	D) Görmemezlikten gelirim.	6	1,2
	E) Sınıf içi etkinliklerden uzaklaştırırım.	24	4,8
	F) Diğer ...	7	1,4
11. Konuyu pekiştirirken;	A) Alıştırmaları tekrar ettirim.	164	32,8
	B) Öğrencilerin seviyesine uygun eğitsel oyun oynatırım.	279	55,8
	C) Öğrencilere istedikleri materyalleri verir, serbest bırakırım.	57	11,4
	D) Pekiştirme yapmam.	-	-
	E) Diğer ...	-	-
12. Son bölümünde değerlendirirken;	A) Dersin sözel ve uygulamalı özetini kendim yaparım.	94	18,8
	B) Dersin sözel ve uygulamalı özetini öğrencilerin yapmasını sağlarım.	308	61,6
	C) Dersin özetini yapma ihtiyacı duymam.	86	17,2
	D) Diğer ...	12	2,4
13. Öğrencileri değerlendirirken;	A) Ders içerisinde gözlemleyerek değerlendiririm.	289	57,8
	B) Sorular sorarak ve öğrencilerinin uygulatarak değerlendiririm.	197	39,4
	C) Herhangi bir değerlendirme yapmam, bunu sınava bırakırım.	12	2,4
	D) Diğer ...	2	0,4
14. Dersi bitirirken;	A) Selamlama ile bitiririm.	196	39,2
	B) Gelecek konudan haberdar eder, selamlama ile dersi bitiririm.	247	49,4
	C) Gelecek konudan haberdar eder, selamlama yapmadan dersi bitiririm.	20	4,0
	D) Selamlama ve gelecek konudan haberdar etme gereği duymam.	8	1,6
	E) Öğrencilerdeki materyalleri toplar ve onları serbest bırakırım.	29	5,8
	F) Diğer ...	-	-
TOPLAM		500	100

masının bulguları bu araştırmada öğretmenlerin bu maddeye verdikleri yanıt ile karşıtlık göstermektedir. Bununla birlikte, Martin (2004) gözlem, görüşme ve ders planlarını incelemeye dayalı 4 yıl süren araştırmasında, öğretmenlerin olumlu öğrenme ortamı yaratmada öğrenci görüşlerine sık sık yer verdiğini belirtmiştir. Bu bulgu da araştırmada en yüksek oranda işaretlenen “demokratik yaşam kültürünü benimsetmeye çalışırım” seçeneğini desteklemektedir.

Çalışmamızda, eğitim etkinliklerinin yapılışındaki görevleri kimlerin üstlendiği konusundaki maddeler arasından; sınıf kurallarını belirleme konusundaki maddeye %70 ile “öğrencilerimle birlikte belirlerim”, sınıf düzenine yardımcı olacak sınıf liderinin belirlenmesi konusundaki maddeye; %66,2 ile “Öğrenciler kendi liderlerini belirler”, ders alanını düzenleme işinin nasıl yapıldığına yönelik olan maddeye ise %44,6 ile “Düzenli bir sırayla öğrencileri görevlendiririm” yanıtları en çok işaretlenen seçenekler olmuştur. Karakoç'un (1998) öğretmenlerin sınıf yönetimindeki yeterliliklerini araştırdığı çalışmasında; öğretmenler, öğrencilerin eğitim, öğretim ve yönetim faaliyetlerine katılmalarına çok önem verdiklerini belirtmişlerdir. Karakoç'un araştırmasındaki bu bulgu, 2, 3 ve 4. maddelere öğretmenlerin verdiği yanıtların ortaya çıkardığı sonuçları destekler niteliktedir. Bununla birlikte, Pigman'ın (2001) sınıf içerisinde uygulanan kuralların kaynaklarını, özelliklerini tanımayı ve algılanan etkililiğin önemini incelemek amacıyla yaptığı araştırmasında öğretmenlerin, öğrencilerin otoriteye uymalarını beklemek yerine onların demokratik katılımını sağlamayı tercih etmeleri gerekliliğini ortaya koymuştur (Akt: Demirtaş, 2002). Öğretmenlerin 2, 3 ve 4. maddelere verdikleri yanıtlar düşünüldüğünde Pigman'ın araştırma sonuçlarına uygun davrandıkları söylenebilir. Ayrıca,

Cothran ve arkadaşlarının (2003) öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışları üzerine öğrencilerin fikirlerini ortaya koydukları nitel çalışmasında, öğrenciler uyulacak kuralları öğretmenleri ile birlikte sene başında koymanın sorunları azaltacağını belirtmişlerdir. Bu araştırmada, ankette en çok işaretlenen “Sınıf kurallarını öğrencilerimle birlikte belirlerim” seçeneğinin öğrenci gözünden olumlu olduğunu gösteren bir bulgudur.

Beşinci maddede %73,2 oranıyla “Derse başlarken; öğrencileri selamlar, kısaca sohbet eder ve derse başlarım” seçeneği en çok işaretlenen seçenek olmuştur. Karakoç'un (1998) yaptığı araştırmanın bulgularından biri olan, sınıflarda ders sürelerinin amaçlar doğrultusunda kullanıldığı, öğretmenlerin öğrencilerini tanıyabilmeleri için çaba gösterdikleri, öğretmen-öğrenci iletişimi ve etkileşiminin yeterli olduğu bulgusu bu araştırmanın bulgusunu desteklemektedir. Ayrıca, Hutchinson ve Beadle (1992), öğretmenlerin iletişim tarzlarının öğrenci katılımını nasıl etkilediğini belirlemeyi amaçladıkları araştırmalarında, öğretmenlerin iletişim tarzları ile sınıf iklimini rahatlatabilecekleri, öğrenci katılım oranlarının öğretmenlerin iletişim tarzlarından etkilendiği, iletişim tarzlarını öğrencileri ile uyumlu duruma getirmelerinin eşitliğe dayanan bir öğrenme çevresi ile olası kılınabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu çalışmada kullanılan ankette, en yüksek yüzdeye sahip seçenek de sınıf iklimini rahatlatmak amacıyla yapılan uygun bir davranış olarak değerlendirilebilir.

İşlenecek konuyu teorik olarak paylaşırken nasıl bir yol izlendiğinin sorulduğu altıncı maddede “Soru-cevap yolu ile öğrencilerin konu hakkındaki bilgilerini paylaşımlarını sağlarım” seçeneği %70,8 ile en çok işaretlenen seçenektir. Demirkan ve diğerlerinin (2002) yaptığı araştırmada, beden eğitimi öğretmenlerine

öğretim yöntemlerini derste kullanma oranlarını soran maddede %37,4 ile sorucevap yönteminin "sık" olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Araştırmamızın bulgusu bu maddede yüksek oranda işaretlenen seçeneği destekler niteliktedir.

Öğrencilerin beden eğitimi alanından herhangi bir konuda soru sorması durumuyla karşılaşıldığında nasıl bir davranış gösterildiğini yoklayan yedinci maddede %47,4 ile "Onu yönlendirerek cevabı bulmasını sağlarım" seçeneği en çok işaretlenen seçenek olmuştur. Ancak, "Kesin bir cevap veririm" seçeneği de %40,8'lik çok yakın bir oranla onu takip etmiştir. Demirebolat'ın (1999) sınıf içi demokratik tutum ve davranışlar açısından sınıf öğretmenlerinin kendilerini nasıl algılandıklarını araştırdığı çalışmada, öğrencilerin derse katılımında denge sağlama ve öğrencilere karşı açık fikirli olma davranışlarını "çok iyi", "öğrencilerinin benlik bilincinin gelişimine olumlu katkı" ve "öğrencilerine bağımsız düşünme alışkanlığı kazandırma" boyutunda kendilerini "çok iyi" düzeyde algıladıkları ortaya konmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre, 7. maddede en yüksek oranda işaretlenen "Onu yönlendirerek cevabı bulmasını sağlarım" seçeneği, öğrencilerin bilinç gelişimini sağlamak amacıyla öğretmenin rehberlik etmesi olarak düşünüldüğünde Demirebolat'ın araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Sekizinci maddede dersin uygulama bölümünde kullanılan öğretim yöntemi belirlenmeye çalışılmıştır. Öğretmenler, %59,2 ile eşli çalışma, katılım, kendini kontrol, problem çözme, yönlendirilmiş buluş gibi öğrencilerin etkin olduğu öğretim yöntemlerini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ancak, Demirhan ve diğerlerinin (2002) yaptığı çalışmada beden eğitimi öğretmenleri ders işlerken en sık kullandıkları öğretim yöntemleri için %47' lik oranla öğretmenin merkezde olduğu "Ko-

mut" yöntemini işaretlerken, "Yönlendirilmiş buluş" yöntemi ise %6,3'lük oranla en az işaretlenen seçenek olmuştur. Bu araştırma, sekizinci maddede en yüksek oranda işaretlenen seçeneği desteklemektedir.

Dokuzuncu maddede alıştırmalar yapılırken; "Öğrencilerin arasında gezinerek bireysel dönütler veririm" seçeneği %67,6 ile en çok işaretlenen seçenektir. Öğretmenlerin sekizinci maddede en yüksek oranda işaretledikleri öğrenciyi merkeze koyan öğretim yöntemlerinin gerekleri olarak bireysel dönütler vermeyi tercih etmeleri tutarlılık göstermektedir. Bu bulgu, aynı zamanda, sınıftaki her bir bireyle özel olarak ilgilenme açısından çağdaş yönetim anlayışına sahip öğretmen davranışlarıdır (Demirhan, 2002). Terzi'nin (2001)'de belirttiği gibi öğrenciyi merkeze alan bir yönetim anlayışında, öğretim sürecinde öğrencinin durumunun her aşamada dikkate alınması gerekir ve öğretmen gerektiğinde öğrenciyi bireysel ilgi gösterir. Bu bulgu ve yukarıdaki ifadeler dikkate alındığında öğretmenlerin çoğunun ders işlerken; alıştırmalar sırasında çağdaş bir yönetim anlayışı ile öğrencilere bireysel ilgi gösterdiklerini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin sınıf düzenine ilişkin istenmeyen davranışlarına karşılık öğretmenlerin gösterdikleri davranışların sorgulandığı onuncu maddede "Yumuşak bir ses tonu ile bağırmadan uyarır, kuralları hatırlatırım" seçeneği %52 ile en çok işaretlenen seçenek olmuştur. Keskin (2002), "Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve kullandıkları baş etme yolları" adlı çalışmada öğretmenlerin kullandıkları baş etme yolları arasında sözel uyarıma en çok tercih edilen yol olmuştur. Bu bulgu, araştırmada %52 oranında işaretlenen "Yumuşak bir ses tonu ile bağırmadan uyarır, kuralları hatırlatırım" seçeneğini destekler niteliktedir. Ayrıca, Çetin'in (2002) yaptığı

“İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları disiplin problemleri ile ilgili görüşleri” adlı yüksek lisans çalışmasında, öğretmenlerin disiplin problemleri ile baş etmede çoğunlukla sözlü uyarı ve vücut dilini kullanmayı gerektiren sözsüz uyarı tekniklerinden faydalandıkları ortaya çıkmıştır. Bunun dışında Leung ve Lam (2003)'ın 179 öğretmen ile yaptıkları çalışmada öğretmenlerin istenmeyen davranışı cezadan çok öğrenci ile konuşarak halletmeye çalıştıkları bulgusu elde edilmiştir. İşlenen konunun nasıl pekiştirildiğine ilişkin on birinci maddede en çok işaretlenen seçenek %55,8 ile “Öğrencilerin seviyesine uygun eğitsel oyun oynatırım.” seçeneği olmuştur. Bunu “Alıştırmaları tekrar ettiririm.” seçeneği izlemiştir. Beceri öğreniminde tekrarın ve oyunla eğitimin kalıcı öğrenmeye olumlu yönde etkisi yapılan araştırmalarla saptanmıştır. Öğretmenlerin verdiği cevapların, bu çerçevede düşünüldüğünde olumlu bir sonuç olduğu söylenebilir. Dersin özetlenme şeklinin sorulduğu on ikinci maddede, %61,6 ile en çok işaretlenen seçenek “Dersin sözel ve uygulamalı özetini öğrencilerin yapmasını sağlarım.” seçeneğidir. Bu sonucun, Harrison ve Blakemore'un (1992) “Özetlemek için zaman ayrılmalıdır” önerisini desteklemektedir. Öğrencilerin nasıl değerlendirildiğini sorgulayan on üçüncü maddede “Ders içerisinde gözlemleyerek değerlendiririm” seçeneği %57,8 ile en çok işaretlenen seçenek olmuştur. Bu da öğretmenlerin sürece yönelik değerlendirmeye daha fazla önem verdikleri şeklinde yorumlanabilir. Dersi bitirme şeklinin nasıl olduğu hakkında sorulan maddede “Gelecek konudan haberdar eder ve selamlama ile dersi bitiririm” seçeneği %49,4 ile en çok işaretlenen seçenek olmuştur. Yine Harrison ve Blakemore'un (1992) “gelecek dersin konusundan haberdar edilmelidir” önerisinin bu sonuçla sağlandığı söylenebilir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre sınıf yönetiminin öğretmen davranışı boyutuna ilişkin görüşlerinde anlamlı düzeyde farklılık bulunan doku-zuncu maddeye ait değerler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2'de görüldüğü gibi alıştırmalar yapılırken; “Öğrencilerin arasında gezinerek bireysel dönütler veririm” seçeneğini kadın öğretmenlerin %67,2'si işaretlerken, erkek öğretmenlerin %67,8'i işaretlemiş ve her iki cinsiyette de en çok işaretlenen seçenek olmuştur. Bu maddedeki farklılık, “Öğrenciler soru sorduklarında cevaplarım” ve “Dönüt vermem, kendi hatalarını bulmalarını beklerim” seçeneklerinden kaynaklanmıştır. Erden'e göre (2003), başarılı olma ihtiyacı ile dönüt arasında yakın ilişki vardır. Öğrenci yaptığı işin doğruluğu hakkında bilgi almazsa performansından şüphe duyar. Bu anlamda, en yüksek oranda işaretlenen “Öğrencilerin arasında gezinerek bireysel dönütler veririm” seçeneği öğrenmenin gerçekleşmesinde olumlu bir sonuçtur. Kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı fark yaratan “Dönüt vermem, kendi hatalarını bulmalarını beklerim” seçeneği, okul içerisinde erkek beden eğitimi öğretmenlerinin kadın öğretmenlere göre daha sert bir yapıda görülerek disiplin sağlama işlerinde kullanılması, dolayısıyla ders içerisinde de öğrenci ile arasına mesafe koymasından kaynaklanıyor olabilir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin meslekteki hizmet yıllarına göre sınıf yönetiminin öğretmen davranışı boyutuna ilişkin görüşlerinde 8 ve 11'inci maddelere verilen yanıtlarda anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bunlara ait değerler Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3'de görüldüğü gibi sekizinci maddede, “Dersin uygulama bölümünde öğretim yöntemlerinden; komut, alıştırmaya gibi öğretmenin etkin olduğu öğretim yöntemlerini tercih ederim” seçeneğini mes-

Tablo 2. Beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre alıştırmalar yapılırken dönüt verme yollarına dair anlamlı farklılık bulunan 9. maddeye ilişkin görüşlerinin dağılımı.

MADDE	SEÇENEKLER	Kadın		Erkek		Toplam		X ²
		F	%	F	%	F	%	
9. Alıştırmalar yapılırken;	A) Genel dönüt veririm.	31	16,7	52	16,6	83	16,6	16,559*
	B) Öğrencilerin arasında gezinerek bireysel dönütler veririm.	125	67,2	213	67,8	338	67,6	
	C) Öğrenciler soru sorduklarında cevaplanm.	30	16,1	29	9,2	59	11,8	
	D) Dönüt vermem, kendi hatalarımı bulmalarını beklerim.	-	-	19	6,1	19	3,8	
	E) Diğer ...	-	-	1	0,3	1	0,2	
TOPLAM		188	100	314	100	500	100	

*p< 0,05

Tablo 3. Beden Eğitimi öğretmenlerinin meslekteki hizmet yıllarına göre sınıf yönetiminin öğretmen davranışı boyutuna ilişkin anlamlı farklılık bulunan 8 ve 11. maddelere ait görüşlerinin dağılımı.

MADDELER	SEÇENEKLER	Hizmet Yılı												Toplam	X ²	
		1-5		6-10		11-15		16-20		21-25		26+				F
8. Dersin uygulama bölümünde öğretim yöntemlerinden;	A) Komut, alıştırmaya gibi öğretmenin etkin olduğu öğretim yöntemlerini tercih ederim.	18	15,7	16	10,6	3	5,0	2	2,7	5	7,6	2	5,9	46	9,2	25,576*
	B) Eşli çalışma, katılım, kendini kontrol, problem çözme, yönlendirilmiş buluş gibi öğrencilerin etkin olduğu öğretim yöntemlerini tercih ederim.	65	56,5	87	57,6	35	58,3	44	59,5	41	62,1	24	70,6	296	59,2	
	C) Uygulama bölümünde öğrencileri olabildiğince serbest bırakırım.	5	4,3	19	12,6	3	5,0	5	6,8	6	9,1	4	11,8	42	8,4	
	D) Dersin bölümlerine göre kullanılan öğretim yöntemleri değişir.	27	23,5	29	19,2	19	31,7	23	31,1	14	21,2	4	11,8	113	23,2	
	E) Diğer ...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TOPLAM		115	100	151	100	60	100	74	100	66	100	34	100	500	100	
11. Konuyu pekiştirirken;	A) Alıştırmaları tekrar ettirim.	26	22,6	43	28,5	23	37,8	28	37,8	24	36,4	20	58,8	164	32,8	24,653*
	B) Öğrencilerin seviyesine uygun eğitsel oyun oynatırım.	78	67,8	89	58,9	30	50,0	35	47,3	33	50,0	14	41,2	279	55,8	
	C) Öğrencilere istedikleri materyalleri verir, serbest bırakırım.	11	9,6	19	12,6	7	11,7	11	14,9	9	13,9	-	-	57	11,4	
	D) Pekiştirme yapamam.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	E) Diğer ...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TOPLAM		115	100	151	100	60	100	74	100	68	100	34	100	500	100	

*p< 0,05

lek yaşamına 1-5 yıl arasında devam eden öğretmenlerin % 15,7'si ve 6-10 yıl arasında devam edenlerin % 10,6'sı işaretlerken, diğer hizmet yılı aralıklarında tek haneli rakamlar oranında işaretlenmiştir. Bu sonuç, meslek yaşamının ilk yıllarında olan öğretmenlerin sınıf kontrolünü daha iyi sağlayabilmek amacı ile öğretmen merkezli öğretim yöntemlerini tercih ettiklerini gösterir niteliktedir. Ancak, tüm hizmet yılı aralıklarında "Eşli çalışma, katılım, kendini kontrol, problem çözme, yönlendirilmiş

buluş gibi öğrencilerin etkin olduğu öğretim yöntemlerini tercih ederim" seçeneği en çok işaretlenen seçenek olmuştur. Meslekteki hizmet yılı arttıkça bu seçeneğin tercih edilme oranının da arttığı görülmüştür.

Onbirinci maddede, "Konuyu pekiştirirken; alıştırmaları tekrar ettirim" seçeneğinde meslek yaşamı arttıkça işaretleme oranının da arttığı görülmüştür. Bunun tersi olarak "Öğrencilerin seviyesine uygun eğitsel oyun oynatırım" seçeneğinin

de ise meslek yaşamı arttıkça işaretleme oranı düşmektedir. Son yıllarda oyunla öğretimin öğrenmeye etkisi dolayısı ile beden eğitimi öğretmeni yetiştiren okulların öğretim programlarına girdiği düşünülürse yeni mezun genç öğretmenler ile deneyimli öğretmenler arasındaki farkın normal olduğu söylenebilir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin görev yaptıkları illere göre sınıf yönetiminin öğretmen davranışı boyutuna ilişkin görüşlerinde 7, 8 ve 10'uncu maddelere verilen yanıtlarda yüzdeler göz önünde bulundurulduğunda farklılıklar bulunmaktadır. Bu maddelere ilişkin değerler Tablo 4'de verilmiştir (Bu maddelere ilişkin Ki-kare istatistiği şüpheli sonuç verdiği için maddelere verilen yanıtlarda farklı yüzde değerleri üzerinden yorum yapılmıştır).

Tablo 4'de görüldüğü gibi yedinci maddede, "Öğrenci beden eğitimi alanında herhangi bir konuda soru sorduğunda; kesin bir cevap veririm" seçeneği, Adana ve Ankara'da çalışan öğretmenler tarafından en çok işaretlenen seçenektir. "Onu yönlendirerek cevabı bulmasını sağlarım" seçeneği ise, İstanbul, İzmir, Diyarbakır ve Trabzon illerinde en çok işaretlenen seçenek olmuştur. Gaziantep'de ise bu iki seçenek eşit oranlarla işaretlenmiştir. Bu maddede farklılıkların ortaya çıktığı "Araştırmamı isterim" seçeneğinde genel olarak doğudan batıya doğru işaretleme oranlarının düştüğü göze çarpmaktadır. Bu sonuç, bölgelerin sosyoekonomik imkanları gözönüne alındığında yeni bilgiye ulaşma açısından batının doğuya oranla daha şanslı olduğu ve bu anlamda doğudaki öğretmenlerin öğrencileri araştırmaya yönlendirerek bu sosyal imkansızlığı azaltma çabaları olarak değerlendirilebilir.

Sekizinci maddede, "Eşli çalışma, katılım, kendini kontrol, problem çözme, yönlendirilmiş buluş gibi öğrencilerin etkin olduğu öğretim yöntemlerini tercih ederim" seçeneği tüm illerde en çok işaret-

lenen seçenek olurken, "Dersin bölümlerine göre kullanılan öğretim yöntemleri değişir" seçeneği farklı sonuçların elde edildiği seçenek olmuştur. Bu seçenek Ankara, Adana, İzmir ve İstanbul gibi büyük şehirlerde görev yapan öğretmenler tarafından diğer illere göre daha yüksek oranda işaretlenmiştir. Bu illerde, beden eğitimi öğretmeni nüfusunun diğer illere göre daha kalabalık olduğu ve küçük illerde, bir okulda bulunan öğretmen sayısı göz önüne alınırsa, büyük illerdeki öğretmenlerin farklı meslektaşlarından gördüğü ya da edindiği bilgiler ışığında derslerinin farklı bölümlerinde farklı yöntemler kullandıkları yorumunda bulunulabilir.

Onuncu maddede, "Öğrenciler sınıf düzenine ilişkin istenmeyen davranış gösterdiklerinde; sert ve otoriter bir tavırla uyarır, gerekirse ceza veririm" seçeneğinin Adana ve Gaziantep illerinde, "Yumuşak bir ses tonu ile bağırmadan uyarır, kuralları hatırlatırım" seçeneğinin ise Ankara, İstanbul, İzmir ve Trabzon illerinde en yüksek oranda işaretlediği belirlenmiştir. Adana, Gaziantep ve Diyarbakır illerinin konumu dolayısıyla bazı öğrencilerin Türkçe'yi yeterli derecede konuşamadıkları ve söylenenleri net bir biçimde anlayamadıkları göz önüne alındığında, bu illerdeki öğretmenlerin daha kolay anlaşılacak için ses tonunu ve vücut dilini de kullanarak "sert ve otoriter bir tavırla uyarır, gerekirse ceza veririm" seçeneğini işaretledikleri düşünülebilir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin görev yaptıkları okul türüne göre sınıf yönetiminin öğretmen davranışı boyutuna ilişkin görüşlerinde 9 ve 11'inci maddelere verilen yanıtlarda anlamlı farklılıklar bulunmaktadır ($p < 0,05$). Bu maddelere ait değerler Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5'de görüldüğü gibi dokuzuncu maddede "Öğrencilerin arasında gezinerek bireysel dönütler veririm" seçeneği hem ilköğretim 2. kademedeki görev yapan

Tablo 4. Beden eğitimi öğretmenlerinin görev yaptıkları illere göre sınıf yönetiminin öğretmen davranışı boyutuna ilişkin 7, 8 ve 10. maddelere ilişkin görüşlerinin dağılımı.

MADDELER	SEÇENEKLER	İller															
		Adana		Ankara		D.bakır		G.antepe		İstanbul		İzmir		Trabzon		Toplam	
		F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
7. Öğrenci Beden Eğitimi alanında herhangi bir konuda soru sorduğunda;	A) Kesin bir cevap veririm.	20	48,8	38	44,7	-	-	8	40,0	93	44,3	40	38,8	5	2,0	204	40,8
	B) Onu yönlendirerek cevabı bulmasını sağlarım.	17	41,5	37	43,5	10	82,5	8	40,0	94	44,8	53	51,5	18	72,0	237	47,4
	C) Cevap vermem.	-	-	1	1,2	1	6,3	-	-	2	1,0	-	-	-	-	4	0,8
	D) Uzman olan bir başkasına yönlendiririm.	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,5	1	1,0	1	4,0	3	0,8
	E) Araştırmasını isterim	4	9,8	9	10,6	5	31,3	4	20,0	18	8,6	7	6,8	1	4,0	48	9,6
	F) Diğer ...	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1,0	2	1,9	-	-	4	0,8
TOPLAM		41	100	85	100	16	100	20	100	21	100	103	100	25	100	500	100
8. Dersin uygulama bölümünde öğretim yöntemlerinden;	A) Komut, alıştırma gibi öğretmenin etkin olduğu öğretim yöntemlerini tercih ederim.	4	9,8	18	21,2	2	12,5	1	5,0	15	7,1	4	3,9	2	8,0	46	9,2
	B) Eşli çalışma, katılım, kendini kontrol, problem çözme, yönlendirilmiş buluş gibi öğrencilerin etkin olduğu öğretim yöntemlerini tercih ederim.	23	58,1	50	58,8	11	68,8	16	80,0	114	54,3	63	61,2	19	76,0	296	59,2
	C) Uygulama bölümünde öğrencileri olabildiğince serbest bırakırım.	1	2,4	4	4,7	2	12,5	2	10,0	28	13,3	5	4,9	-	-	42	8,4
	D) Dersin bölümlerine göre kullanılan öğretim yöntemleri değişir.	13	31,7	13	15,3	1	6,3	1	5,0	53	25,2	31	30,1	4	16,0	116	23,2
	E) Diğer ...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM		41	100	85	100	16	100	20	100	210	100	103	100	25	100	500	100
10. Öğrenciler sınıf düzenine ilişkin istenmeyen davranış gösterdiklerinde;	A) Sert ve otoriter bir tavırla uyarı, gerekirse ceza veririm.	23	56,1	25	29,4	6	37,5	11	55,0	85	40,5	34	33,0	11	44,0	164	32,8
	B) Yumuşak bir ses tonu ile bağırmadan uyarı, kuralları hatırlatırım.	14	34,1	50	58,8	6	37,5	9	45,0	105	50,0	63	61,2	13	52,0	260	52,0
	C) Rehberlik servisine gönderirim.	2	4,9	-	-	2	12,5	-	-	2	1,0	2	1,9	-	-	8	1,6
	D) Gömmemezlikten gelirim.	-	-	3	3,5	1	6,3	-	-	2	1,0	-	-	-	-	6	1,2
	E) Sınıf içi etkinlikten uzaklaştırırım.	2	4,9	7	8,2	1	6,3	-	-	11	5,2	2	1,9	1	4,0	24	4,8
	F) Diğer ...	-	-	-	-	-	-	5	2,4	2	1,9	-	-	-	-	-	-
TOPLAM		41	100	85	100	16	100	20	100	210	100	103	100	25	100	500	100

hem de liselerde görev yapan öğretmenler tarafından en yüksek oranda işaretlenen seçenek olmuştur. "Alıştırmalar yapılırken genel dönüt veririm" seçeneği ise ilköğretim 2.kademede görev yapan öğretmen-

lerin %11,4'ü, liselerde görev yapanların %21,7'si tarafından işaretlenmiştir. Bu seçeneğin liselerde görev yapan öğretmenlerce daha çok işaretlenmesi, ilköğretim okullarına göre daha az sayıda bulunan li-

Tablo 5. Beden eğitimi öğretmenlerinin görev yaptıkları okul türüne göre sınıf yönetiminin öğretmen davranışı boyutuna ilişkin anlamlı farklılık bulunan 9. ve 11. maddelere ilişkin görüşlerinin dağılımı.

MADDELER	SEÇENEKLER	İlköğretim		Lise		Toplam		χ ²
		2. Kademe						
		F	%	F	%	F	%	
9. Alıştırmalar yapılırken;	A) Genel dönüt veririm.	28	11,47	55	21,7	83	16,6	10,892*
	B) Öğrencilerin arasında gezinerek bireysel dönütler veririm.	117	72,0	161	63,4	338	67,6	
	C) Öğrenciler soru sorduklarında cevaplarım.	32	13,0	27	10,6	59	11,8	
	D) Dötün vermem, kendi hatalarını bulmalarını beklerim.	9	3,7	10	3,9	19	3,8	
	E) Diğer ...	-	-	1	0,4	1	0,2	
TOPLAM		246	100	254	100	500	100	
11. Konuyu pekiştirirken;	A) Alıştırmaları tekrar ettirim.	56	22,8	108	42,5	164	32,8	22,177*
	B) Öğrencilerin seviyesine uygun eğitsel oyun oynatırım.	157	63,8	122	48,0	279	55,8	
	C) Öğrencilere istedikleri materyalleri verir, serbest bırakırım.	33	13,4	24	9,4	57	11,4	
	D) Pekiştirme yapamam.	-	-	-	-	-	-	
	E) Diğer ...	-	-	-	-	-	-	
TOPLAM		246	100	254	100	500	100	

*p< 0,05

selerdeki öğrenci nüfusunun fazla oluşundan kaynaklanabilir.

Onbirinci maddede, “Öğrencilerin seviyesine uygun eğitsel oyun oynatırım” seçeneği her iki okul türünde de en yüksek oranda işaretlenen seçenek olmuştur. Ancak bu seçenekte okul türleri arasında ilk-öğretim öğretmenlerince daha fazla işaretlenmiştir. Bu fark ilköğretim öğrencilerinin oyun çağına daha yakın yaşta olmaları ne-deni ile öğretmenlerin derslerinde eğitsel oyunları tercih ettikleri şeklinde yorumlanabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf yönetiminin öğretmen davranışı boyutuna ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre, alıştırmalar yapılırken dönüt verme yollarında kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı farklılıklar vardır. Hem kadın hem erkek öğretmenlerin çoğunluğu, öğrenciler arasında gezinerek bireysel dönütler verdiklerini, ancak bazı kadın öğretmenler erkek öğretmenlere göre çoğunlukla dönütü öğrenciler soru sorduklarında verdiklerini, bazı erkek öğretmenler de kadın öğretmenlere göre çoğunlukla öğrencilere dönüt vermeyip kendi hatalarını bulmalarını

beklediklerini belirtmişlerdir. Meslekteki hizmet yıllarına göre 1-5 yıldır mesleği yapan yeni öğretmenler dışında diğer hizmet yılı aralıklarında bulunan öğretmenlerin, öğrenci merkezli öğretim yöntemlerini, 1-5 yıl aralığında çalışan yeni öğretmenlerin ise öğretmen merkezli yöntemleri daha çok tercih ettikleri bulunmuştur. Ayrıca, ilköğretim 2. kademe ve lisede görev yapan öğretmenlerin derste dönüt verme ve konuyu pekiştirmeye dair maddelere verdikleri yanıtlarda anlamlı farklılıklar vardır. Ders sırasında nasıl dönüt verildiği konusunda her iki okul türünde çalışan öğretmenlerin çoğunluğu, öğrencilerin arasında gezinerek bireysel dönütler verdiklerini belirtmişlerdir. Ancak, lisede görev yapan öğretmenlerin bir çoğu ilköğretim öğretmenlerine göre genel dönüt vermeyi daha fazla oranda tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Her iki okul türünde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin çoğunluğu, konuları pekiştirirken öğrencilere seviyelerine uygun eğitsel oyun oynatma yolunu tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ancak, bu tercihi ilköğretim öğretmenlerinin lise öğretmenlerine göre çok daha fazla tercih ettikleri işaretleme oranlarından ortaya çıkmıştır. Bu araştırmaya katılan 500 öğret-

menin genel olarak beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf yönetiminin öğretmen davranışı boyutuna ilişkin görüşleri öğrenci merkezli (çağdaş) yönetim anlayışını benimsemiş öğretmen davranışları ile benzerlik göstermektedir.

Bu araştırmada öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Farklı bir araştırma yöntemi ile (derslerin videoya kaydedilmesi yolu ile gözlem, katılımcı gözlem vb.) beden eğitimi öğretmenlerinin ders ortamındaki sınıf yönetimi davranışları analiz edilerek, bu araştırma sonuçları ile karşılaştırılabilir. Buradan hareketle etkili sınıf yönetimine ulaşmada nasıl bir yol izleneceği daha kolay anlaşılabilir. Ayrıca, sınıflardaki öğrenci sayısı değişkeni de dikkate alınarak değişik öğrenci sayısına sahip sınıflarda kullanılan sınıf yönetimi anlayışları ve öğrenci sayılarına göre sınıf yönetiminde etkililiği artıran öğretmen davranışları belirlenebilir.

Yazışma Adresi (Corresponding Address)

Bengü GÜVEN

Başkent Üniversitesi Bağlıca Yerleşkesi

Sağlık Bilimleri Fakültesi

Spor Bilimleri Bölümü

Eskişehir Yolu 20. km. 06810 ANKARA

E-posta: bguven@baskent.edu.tr

Yazar Notu: Bu çalışma 2004 yılında Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Bilimleri ve Teknolojisi Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak yapılmıştır. Çalışma 17-20 Kasım 2004 tarihlerinde Antalya'da yapılan 8. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

- Aydın, A. (2000). **Sınıf Yönetimi**. Bursa: Alfa Yayınları. 180-181.
- Başar, H. (1994). **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Pegem Özel Eğitim Hizmetleri Ltd. Şti. 13-14,

- Boz, İ. (2003). **Sınıf Yönetme Sanatı**. İstanbul: Zambak Basım Yayın A.Ş. 26-33.
- Cothran, D.J., Kulinna, P.H. & Garrahy, D.A. (2003). This is kind of giving secret away..." Students' perspectives on effective classroom management. **Teach Teach Educ.** 19, 435-444.
- Çetin, Y. (2002). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaştıkları Disiplin Problemleri ile İlgili Görüşleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirbolat, A. O. (1999). Demokrasi ve Demokratik Eğitim. **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**. 5, 18, 229-244.
- Demirhan, G. (2002). Öğrenci Merkezli Hareket ve Spor Eğitimi Uygulamaları. **7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi**. Antalya: Kasım, 75-79.
- Demirhan, G., Coşkun, H., Altay, F., Şahin, R., Güvenç, A., Aslan, A. & Açıkada, C. (2002). Farklı Öğretim Yöntem ve Tekniklerinin Beden Eğitimi Derslerinde Kullanılma Düzeylerine İlişkin Görüşler. **3. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Olimpik Eğitim ve Spor Kültürü Sempozyumu**. Bursa: Uludağ Üniversitesi. 23-24 Mayıs, 108-115.
- Demirtaş, H. (2002). Yönetim Kuram ve Yaklaşımları Eğitiminin İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Paradigmalarına Etkileri, Yayınlanmamış doktora tezi Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Digelidis, N., Papaianau, A., Lapidis, K. & Christodoulidis, T. (2003). A One Year Intervention in 7th Grade physical education classes aiming to change motivational climate and attitudes towards exercise. **Psychol Sport Exerc.** 4, 195-210.

- Edwards, C.H. (1997). **Classroom Discipline and Management**. New Jersey: Prentice-Hall. 421-423.
- Erden, M. (2003). **Sınıf Yönetimi**. İstanbul: Alkım Yayın Evi. 129-130.
- Ertürk, S. (1970). **On yıl Öncesine Kıyasla Öğretmen Davranışları**. Ankara: M.E.B. Planlama-Araştırma ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı Yayınları.
- Harrison, J.M. & Blakemore, C.L. (1992). **Instructional Strategies for Secondary School Physical Education**. Brown Publisher, 213-214.
- Hutchinson, L.M. & Beadle, M.E. (1992). Professors' communication styles: how they influence male and female seminar participants. **Teach Teach Educ**, 8, 4, 405-418.
- Karakoç, H.S. (1998). Çanakkale İli İlköğretim Kurumları Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimindeki Yeterlilikleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaoğlu, M. (2002). Okulöncesi Eğitim Kurumlarında İstenmeyen Davranışlar ve Yönetimi, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Keskin, M.A. (2002). Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Kullandıkları Başetme Yolları, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Lewis, R. Romi, S., Qui, X. & Katz, Y.J. (2005). Teachers' classroom discipline and student misbehavior in Australia, china and israel. **Teach Teach Educ**, 21, 729-741.
- Leung, C. & Lam, S. (2003). The effects of regulatory focus on teachers' classroom management strategies and emotional consequences. **Contemp Educ Psychol**, 28, 114-125.
- Martin, S.D. (2004). Finding balance: Impact of classroom management conceptions on developing teachers practice. **Teach Teach Educ**, 20, 405-422.
- Pagnona, K. & Langley, D.J. (2001). Teacher perspectives on the role of exercise as a management tool in physical education. **J Teach Phys Educ**, 21, 57-74.
- Sümbüloğlu, K. & Sümbüloğlu, V. (1995). **Biyoistatistik**. Ankara: Özdemir Yayıncılık. Syf. 251.
- Terzi, Ç. (2001). Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Anlayışlarına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turan, S. & Şişman, M. (2004). **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Pegem Yayın, 6-9.
- Türnüklü, A. & Galton, M. (2001). Students misbehaviours in Turkish & English primary classrooms. **Educ Stud**, 27(3), 291-305.
- Uluğ, F. (1999). **Eğitimde Grup Süreçleri: Yönetmel, Psiko-Sosyal ve Teknik Bakış**. Ankara: TODAİE. 321.
- Yağcı, E. (1997). Sınıf içi demokratik öğretimin öğrenci erişisi ve akademik benlik kavramına etkisi. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 13, 171-179.
- Yılmaz, Ç. (2002). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaştıkları Disiplin Problemleri ile İlgili Görüşleri, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.